

“Enemmän odottelua, vähemmän sananvaltaa”

MUUSIKOT VALKOKANKAALLA

Lottaliina Lehtinen

Emma Salokoski ja Olavi Uusivirta esiintyvät viime joulukuussa ensi-iltansa saaneessa elokuvassa “Keisarikunta”, joka kertoo elämästä 1950-luvun Kotkassa. Tarinan keskiössä on Fenina-ravintolan kukoistuskauti kansainvälisine musiikkivaikutteineen. Emma esittää elokuvassa ravintolan laulavaa tarjoilijaa Liisaa, ja Olavin roolihahmona on Eki, nuori rumpali, jolla on “tahtoa, muttei ikää”. Vaikka molemmilla on aikaisempaa kokemusta näyttelemisestä, oli elokuvan tekemisessä yllätyksensäkin.

VILLE JUURIKKALA

Liisa (Emma Salokoski) laulaa, taustalla Kauppinen (Niko Saarela) ja Olli (Mikko Nousiainen).

Miten päädyitte mukaan elokuvaan?

Olavi: Se oli oikeastaan käsikirjoittaja **Sami Keski-Vähälän** ansiota. En tuntenut ketään elokuvan varsinaisesta tiimistä aikaisemmin, mutta ilmeisesti Sami tiesi jotain kautta, mitä olen tehnyt. Olen aikaisemmin ollut mukana yhdessä tv-elokuvassa ja parissa lyhytelokuvassa – tehnyt tavallaan harrastajapohjalta ja ollut kiinnostunut teatterista. Ihan skidinä asuttiin Karkkilassa, missä olin pikkupojasta asti mukana äitini pitämässä teatterikerhossa työväenopistolla. Myöhemmin Kallion ilmaisutaidon lukiossa oli yhtenä aineena näyttämöilmaisua.

Sami ehkä tiesi myös, että olen soittanut rumpuja, mikä oli elokuvan hahmon kannalta tärkeää. Tavallaan siinä osuivat ne erikijät kohdalleen. Se oli aika iso

luottamuksen osoitus ohjaaja **Pekka Mandartilta**, sillä mitään koekuvauksia ei ollut.

Emma: Minua taidettiin pyytää mukaan syksyllä 2003. Pekka tai **Pamela Mandart** soittivat ja kertoivat elokuvan tarinan, ja sitten Pekka totesi, että olisi kiva jos olisin mukana. Ilmeisesti he olivat seuranneet uraani ja katsoivat, että olisi kiva edistää sitä tällä tavalla. Minulla oli aikaisempaa kokemusta näyttelemisestä jonkin verran, mutta ei elokuvan tekemisestä. Olen opiskellut musiikkiteatteria Tukholmassa ja ollut ensembleroolissa *Rent* ja *Les Misérables*-musikaaleissa. Kokemusta oli siis vähemmän kuin monella muulla, mutta jotain kuitenkin.

Olavi: Voi olla, että elokuvaan haluttiin kiinnittää musikoita tuomaan uskottavuutta. Olihan se hienoa, että kaikki näyttelijät

lauoivat oikeasti. Lisäksi kaikilla elokuvaan valituilla näyttelijöillä oli joku kosketus siihen soittimeen, jota he elokuvassa soittavat. Kyllähän se elokuvassa näkyy, jos ei yhtään ole perillä instrumentin käsittelystä.

Hyvää näkyvyyttä

Oliko teille heti selvää, että lähette mukaan?

Emma: Vähän pelotti, mutta ei kiusausta voinut vastustaa!

Olavi: En hirveän kauan epäroinyt. Kun näin näyttelijälistan, tuli vähän sellainen olo että mitenkähän tässä käy – kaikki muut ovat raudanlujia ammattilaisia. Se vähän tietenkin jännitti, mutta kun tutustui jo ennen kuvauksia palaverissa, ei kuvausten alkaessa oikeastaan jännittänyt enää yhtään.

Ennen kuvausten alkamista

kokoontuimme puolissäännöllisesti leffan tuotantotoimistolla, ja siitä toimistokokoukset jatkuivat erilaisiin paikkoihin, yleensä Rivoletton kautta We Got Beefiin. Kokoukset olivat yleensä sunnuntai, koska silloin kaikki musikit ja näyttelijät pääsivät paikalle. Nykyään Bee-fissä järjestetään joka kuukauden viimeisenä sunnuntaina nk. toimisto-klubi, joka siis sai alkunsa näistä tapaamisista.

Pitkö osallistumisesta keskustella levy-yhtiön kanssa?

Olavi: Sain tehdä päätöksen aika autonomisesti. Soitin Universalliin ja kysyin, miten he asiaan suhtautuisivat, eikä heillä ollut mitään sitä vastaan. En usko, että kenelläkään elokuvaan osallistuneista musikoista oli ongelmia asian suhteen. Levy-yhtiö varmaan näki asian sillä tavalla, että artistista tulee uusia

puolia esiin. Ehkä päärooli olisi aiheuttanut enemmän pohdintaa uskottavuuden menettämisestä sillä tai tällä osa-alueella. Toisaalta esimerkiksi **Samuli Edelmann** ja **Veeti** ovat osoittaneet, että jos homman tekee hyvin, uskottavuus voi säilyä sekä muusikkona että näyttelijänä, vaikka tekisi molempia.

Emma: Olen tekemisieni suhteen täysin vapaa. Levytyssopimukseni koskee vain ja ainoastaan Quintessencea ja juuri kulloistakin levyä. Mutta uskon, ettei levy-yhtiöllä olisi ollut mitään asiaa vastaan, vaikka minulla olisi ollut sitova sopimus. Päinvastoin; elokuvahan tuo aika hyvää näkyvyyttä.

Jouduitteko luopumaan josta-kin, esimerkiksi kesän keikoista, pystyäkseen osallistumaan elokuvan kuvauksiin?

Olavi: Sain kaiken hyvin aika-aulutettua. Alkuvuodesta minulla oli aika paljon akustisia keikkoja, mutta kesällä oli vain muutamia yksittäisiä, joita en joutunut perumaan. Aikatauluun pääsi itekin vaikuttamaan. Kaikki ilmoittivat vapaat päivämääränsä, ja sen pohjalta tehtiin kuvausaikataulu. Minulla taisi olla tusinan verran kuvauspäiviä, joista viisi päivää sisäkuvauksia Kaivokselassa ja kuusi ulkokuvauksia Kotkassa. Itse asiassa se materiaali, joka päättyi leffaani, olisi varmaan tehty vähemmässäkin ajassa.

Emma: Aika vähästä joutui luopumaan – paitsi aamu-unista. Minulla alkoi kuvauspäivä aina klo 06.00 maskista, jonka jälkeen odottelin ensimmäistä kuvaani noin kahteentoista asti.

Aikakausi tutuksi

Saitteko itse vaikuttaa rooli-hahmoihinne?

Olavi: Käsikirjoitus muovautui todella paljon sen jälkeen, kun casting oli valmis. Tapaamisissa olivat aina mukana ohjaaja ja käsikirjoittaja, ja kun he tutustuivat meihin kaikkiin, käsikirjoitus muokkautui. Luulen, että he ottivat aika paljon meistä mukaan roolihahmoihin.

Kaikilla elokuvan hahmoilla on joku esikuva, vaikka elokuva ei olekaan mikään dokumentti. Oman roolihahmoni taustalla on **Erkki Liikanen**. Olen elokuvassa ”porukan juniori”. Rooliin oli helppo samastua, koska olen it-

sekin aina hengannut vähän vanhempien seurassa. Ensimmäisessä omassa bändissäni olin nuorin ja soitin rumpuja. Roolia ei siis tarvinnut hakemalla hakea, eikä eläytyminen ollut vaikeaa.

Emma: Rooli oli valmiiksi kirjoitettu ja kaavailtu, mutta käytännössä sen muodostaminen oli minusta kiinni. Pekka Mandartin kanssa keskustelimme vähän hahmon historiasta ja motiiveista ja siitä, millainen tyyppi hän on. Pekan mukaan hahmoni on suomenruotsalainen hyvin kas-

”Onhan se oman naaman näkeminen ensimmäistä kertaa kankaalla aina kauheaa, mutta pikku hiljaa siihen alkaa tottua.”

vatettu tyttö, joka vain haluaa laulaa ja päästä niin lähelle musiikkia kuin mahdollista. Luulen, että Pekka ihan tahallaan teki hahmon taustasta samanlaisen kuin minulla, jotta siihen olisi helppo samastua.

Pitkö elokuvan aikakauteen tutustua etukäteen?

Emma: Kyselin vanhemiltani ja heidän sukupolveltaan aika paljon siitä, miten silloin oltiin ja käyttäydyttiin ja miltä jotkut asiat tuntuivat. Elävinä ovat mieleen jääneet isän tarinat siitä, miten hänen siskonsa sai kerran mennä kylälle äitinsä kanssa ja tuli kotiin ja kertoi, että oli saanut syödä kuusi banaania, ja miten kateelliseksi se isän teki. Tai äidin tarinat ensimmäisistä ”kotihipoista”, joissa soitettiin grammarilla sen aikaisia sinkkulevyjä, **Paul Ankaa** ja sellaista, tanssittiin poikien kanssa (jotka olivat tuoneet ruusun tullessaan!), juotiin limonadia ja lähdeittiin kahdeksalta kotiin. Kai tuollainen jatsielämä on ollut aika rajoja rikkovaa suomenruotsalaiselle hyvin kasvatetulle tytölle!

Olavi: Aika paljon auttoi se, että ihan alkuvaiheessa katsoimme pari Pekka Mandartin tekemää dokumenttia muutamasta elokuvan henkilöahmojen taustalla olevasta muusikosta: seitsemänkymmppisistä **Junnu Vainion** kavereista. Dokumenteissa he kertovat, millaista elämä Kotkassa oli. Kuuntelimme myös sen ajan musiikkia. Itse minulla oli jonkinlainen kosketusta siihen jo. Minulla oli yläasteella sellainen kausi, että kuuntelin melkein pelkästään jatsia ja be-bopia, mutta myös

swingiä. **Louis Armstrong** oli minulle tärkeä jo pienessä poikana, ja **Gene Krupan** jutut olivat minulle rumpalina tuttuja.

Ammattilaisilta tukea

Miten ammattinäyttelijät suhtautuivat teihin? Oliko missään vaiheessa sellainen olo, että ”amatöörien” mukana oloa ihmeteltiin?

Olavi: Ei missään vaiheessa. Henkilökemiat toimivat yllättävän hyvin. Elokuvassa on saman

la fiiliksellä kolme tuntia myöhemmin.

Olavi: Auttoi paljon, että olen tehnyt kameran kanssa töitä aikaisemminkin. Parhaat koulut minulle olivat **Matti Ijäksen** tv-elokuva *Aita*, jossa minulla oli sivuosa, sekä lyhytelokuvat. Ei ollut enää ”punaisen lampun kammaa”, että nyt kamera pyörii ja tämä otto jää ikuisiksi ajoiksi talteen.

Työtä käskettyä

Olette molemmat levyttäviä artisteja. Eroako elokuvan tekemisen levyn tekemisestä?

Olavi: Niissä on todella paljon yhtäläisyyksiä. Molemmat ovat usein pitkiä prosesseja, mutta elokuvassa työryhmää on paljon enemmän. Elokuvassa on kymmeniä ihmisiä jo tekovaiheessa mukana, kun taas levyn teko on muutaman ihmisen prosessi. Lisäksi elokuvassa on yksi ulottuvuus enemmän: kuva.

Emma: Elokuvan teossa on enemmän odottelua ja vähemmän sananvaltaa! Elokuva on monisyinen ja monimutkainen keko, jossa on monta pientä työmuurahaista. Jokaisen työpanos cateringista valaisijaan on niin elintärkeä, että siinä tuntee olevansa pienen pieni osa suurta pyörivää pyörää. Kun niin monen asian täytyy toimia samaan aikaan, ei kauheasti ehdi miettiä omia fiiliksiä. Pitää vain pystyä hoitamaan tehtävänsä käskystä.

Olavi: Elokuvan tallennustilanteessa keskittyminen tuntui varsinkin aluksi vaikeammalta. Kun on kauheaa revohka jengiä ympärillä ja pitäisi keskittyä johonkin intimiin kohtaukseen. Mutta tekemisen kautta senkin oppii. Mitä enemmän on kokemusta kameran kanssa, sitä helpomaksi se ajan myötä tulee.

Emma: Musiikin studiotyöskentelyssä minulla on ollut etuoikeus saada hakea, kokeilla, ottaa uudeksi ja ehkä jopa äänittää jokin biisi kokonaan uudestaan melkein puoli vuotta myöhemmin tilanteessa, jossa keskitytään vain minun suoritukseeni. Silloin on saanut hioa lopputulosta aina vähän lähemmäksi omaa ideaalia. Elokuvassa minulla oli pieni sivurooli: tehtäväni oli viedä tarinaa eteenpäin ja tuoda siihen nyanssia viemättä painopistettä pois päärooleista turhalla tilpehöörillä. Useimmiten ei ollut ai-

kaa hioa detaljeja. Oli vain pakko hyväksyä omasta mielestä vajavainen suoritus ja luottaa siihen, että ohjaaja tekee tarvittavan päätöksen. Koko elokuva on niin vahvasti ohjaajan visio, ettei sitä oikein edes hahmota ennen kuin sen näkee. Sitä tekee koko ajan töitä vähän kuin sokkona, toisin kuin omaa levyä tehdessä, jolloin tietää mitä etsii ja millaista soundia hakee ...useimmiten.

Jäikö joku tekemistänne kohtauksista erityisesti mieleen?

Olavi: Oli yksi sellainen kohtaus, joka itse asiassa on jäänyt lopullisesta elokuvasta pois. Siinä vakavoiduttiin hetkeksi. Elokuvan hahmot Eki, Rempo ja Heiskanen muistelevat sotaa ja sitä, kun Kotka savusi. Joku kysyy, mitä toiset muistavat sodasta, ja pojat muistavat pieniä välähdyksiä. Esittämäni Eki toteaa: "No savuaahan se Kotka vieläkin", viitaten Enso-Gutzeitin tehtaasiin. Se leikattiin pois – ehkä se oli liian irrallinen.

Emma: Kai minun "tulikokeeni" oli kohtaus, jossa kuuntelemme Rempon kotona levyjä kahdestaan. Siinä oli todella hieno valo, ja Mikko Leppilampi psyykkasi itsensä hetkessä herkkiin tunnelmiin ja itkeä tirautti tehdessään monologiaan. Johon minun roolihahmoni toteaa, että "keitettäiskö vaikka teetä?".

Uusia suuntia?

Vastasiko lopputulos odotta-

Olavi: Koska olin nähnyt kuvauspaikat ja lukenut käsikirjoituksen, tiesin suurin piirtein, mitä odottaa. Tietenkin ne kohtaukset, joissa en itse ollut mukana, tulivat uusina. Lopputuloksessa näki asiat ensimmäistä kertaa kronologisessa järjestyksessä. Onhan se oman naaman näkeminen ensimmäistä kertaa kankaalla aina kauheaa, mutta pikku hiljaa siihen alkaa tottua. Omat kohtaukset eivät tuntuneet ihan niin isoilta yllätyksiltä kuin olisi voinut kuvitella. Ehkä siinä auttoi se, että olin etukäteen yrittänyt miettiä, miten kohtaukset teen. Myös tekovaiheen ympäristö oli niin rauhoittava ja tiimi niin kokenut, ettei siinä tullut ylimääräistä stressiä.

Emma: En todellakaan tiennyt, mitä odottaa. Elokuva on mielestäni ihana, hieno valopilkku

"Koko elokuva on niin vahvasti ohjaajan visio, ettei sitä oikein edes hahmota ennen kuin sen näkee. Sitä tekee koko ajan töitä vähän kuin sokkona, toisin kuin omaa levyä tehdessä, jolloin tietää mitä etsii ja millaista soundia hakee ...useimmiten."

näinä synkkinä aikoina, mutta omaa suoritustani ja itse asiassa varmaan koko elokuvaa en ehkä koskaan pysty katsomaan objektiivisesti tai edes lähellekkään sitä tapaa, jolla katsoja sen näkee. Näen vain kaikki kaverit ja mitä juuri tuona kuvauspäivänä tapahtui, ja että onpas tuossa jännä valo, kylläpä tuossa onnistuttiin. Tiedän taustasta yksinkertaisesti liikaa. Tiedän, mitä tietyissä kohtauksissa on ajettu takaa, ja siksi näen sen, vaikka lopputulos voi katsojalle näyttää aivan erilaiselta.

Onko elokuvassa mukana oleminen vaikuttanut uraanne?

Emma: Kyllä se varmaan on tuonut aika paljon sellaista yleisöä, joka ei muuten ole kuullut minusta – onhan elokuvan nähnyt jo ainakin 100 000 ihmistä, mikä on huimasti enemmän kuin mitä levyäni ovat myyneet. Aika näyttää, mitä muita vaikutuksia sillä on ollut. Roolini on aika pieni, ja... hmm, ehkä minun kohdallani ikään kuin harjoitustyö. En tiedä, olenko vakuuttanut kauheasti ohjaajia yhtäkkiä värväämään minua projekteihinsa, mutta ainakin se on nyt meriittilistassa, mikä on hyvä asia!

Olavi: Onhan se tuonut sen, että olen innostunut teatterimaailmasta, vaikkakin se on aina ollut lähellä sydäntä. Nyt olen oikeastaan päättänyt, että tällä hetkellä jätän kaiken muun ja keskityn musiikin tekemiseen. Seuraava levyäni on miksausta vaille valmis.

Ehkä uutta levyä on helpompi markkinoida, kun elokuvan tunnusbiisi on soinnut radiossa, ja olen myös sitä kautta ollut esillä.

Laulava näyttelijä vai näyttelävä laulaja?

Emma: Olen ehdottomasti laulaja ja muusikko. Täytyy kuitenkin sanoa, että teatterinäyttämöllä näyttelyminen kiinnostaisi aika paljon tällä hetkellä. Sen ei tarvitsisi olla edes mikään palkkattu työ, vaan vaikka joku rooli jossain kellariteatterissa. Ihan senkin takia, että siinä hahmottais kokonaisuuden aivan eri

tavalla kuin elokuvassa, jossa kaikki tehdään mahdottoman pienissä paloissa ja hujan hajan aikajanassa niin, että menee itsekkin ihan sekaisin. Tekstin rytmittäminen tasapainoiseksi monologiksi tai dialogiksi on haastava ja kiehtova ajatus.

Olavi: Minusta tuntuu, että aina on ollut ihmisiä, joilla esiintymisen vietti ilmenee eri tavoin. Vaikea ennustaa, tuleeko asia muuttumaan, mutta luulen, että tulevaisuudessakin on ihmisiä, jotka toimivat monessa mukana. Uskon ja toivon, ettei kaikkivoipaisuuden tarvetta kuitenkaan tule olemaan vaan että erikoisosaamiselle tulee aina olemaan tilaa. Toisaalta viihdebisneksen kannalta ihannehahmo on varmaan sellainen tyyppi, joka on kaunis tai komea, osaa

näyttellä ja laulaa, on älykäs, urheilullinen ja huumorintajuinen supliikkimies.

Nyt minulle itselleni on tullut vahva tunne siitä, että laulujen tekeminen on se oma juttu. Jos uusi levyäni tulee ulos touko-kuussa, varmaan keikkailukin on tarkoitus aloittaa sen myötä. Nyt keskittän tietoisesti kaiken aikani siihen ja olen kieltäytynyt monista työtarjouksista. Aina on ollut niin vaikeaa sanoa ei, vaikka tietää että se on se pyhä sana, joka pitäisi oppia sanomaan. Jos on kaikkea liikaa, se sitoo liikaa energiaa ja tuo stressiä. Nyt odotan, että pääsen taas keikkailemaan.

Kyllähän sitä toivoo, että pystyisi elämään musiikilla. Tulot ovat kuitenkin niin vaihtelevia ja epäsäännöllisiä. Kyllä se nykyään näkyy kukkarossa, että on ihan pee-aa, kun studiotyöstä ei saa mitään palkkaa. **Juicen** ehdotus tekijänoikeuskorvausten verokohtelusta Gramexpress-lehdessä oli hyvä: että joidenkin vuosien jälkeen niitä verotettaisiin pääomatulona.